

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ НАКОПИЧУВАЛЬНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Вивчено особливості функціонування системи накопичувального пенсійного забезпечення відповідно до нового законодавства в Україні, досліджено порядок формування та використання активів Накопичувального пенсійного фонду.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, накопичувальна система пенсійного страхування, накопичувальний пенсійний фонд, пенсійні схеми, адміністратор пенсійного фонду, інвестиційна політика пенсійного фонду.

Изучены особенности функционирования системы накопительного пенсионного обеспечения. Определены перспективы его развития, исследовано порядок формирования и использования активов Накопительного пенсионного фонда.

Ключевые слова: пенсионное обеспечение, накопительная система пенсионного страхования, накопительный пенсионный фонд, пенсионные схемы, администратор пенсионного фонда, инвестиционная политика пенсионного фонда.

The peculiarities of the functioning of the accumulation pension securing system according to new legislation are learnt, the order of the formation and usage of the Accumulation pension fund assets.

Key words: pension benefits, cumulative system of pension insurance, cumulative pension fund, pension schemes, pension fund executive, investment policy of pension fund.

Постановка проблеми. Розвиток системи накопичувального пенсійного забезпечення є одним з важливих напрямків поліпшення соціальної політики України. Додаткові джерела фінансування пенсійного забезпечення дозволяють підвищувати життєвий рівень громадян, які досягли пенсійного віку. Особливо актуальним є накопичувальне пенсійне забезпечення в умовах демографічної кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням пенсійного страхування та пенсійного забезпечення в Україні займаються такі вчені як В.Д. Базилевич, Н.В. Внукова, С.В. Науменкова, С.І. Юрій, Т.М. Ткаченко, Н.І. Машина та інші.

Невирішені раніше частини проблеми. Залишається перспективним питання функціонування Накопичувального пенсійного фонду, недержавних пенсійних фондів в системі накопичувального пенсійного забезпечення. потребують подальшого вивчення особливості формування та використання коштів у накопичувальній системі пенсійного забезпечення та визначення пер-

спектив його функціонування в Україні. Відповідно до законодавства [1], система пенсійного забезпечення в Україні складається з трьох рівнів:

Перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування за рахунок Пенсійного фонду України.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах – суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення та здійснення фінансування витрат на сплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат.

Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень.

Перший та другий рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становить систему загальнообов'язкового

державного пенсійного страхування. Другий та третій рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему накопичувального пенсійного забезпечення.

Громадяни України можуть бути учасниками та отримувати пенсійні виплати одночасно з різних рівнів системи пенсійного забезпечення в Україні. Таким чином, накопичувальна система пенсійного забезпечення покликана надати додаткові джерела фінансування пенсій громадян України.

Суб'єктами системи накопичувального пенсійного забезпечення є:

- підприємства, установи, організації та фізичні особи, що здійснюють перерахування внесків;
- особи, від імені та на користь яких здійснюються накопичення та інвестування коштів;
- накопичувальний пенсійний фонд;
- недержавні пенсійні фонди;
- юридичні особи, що здійснюють адміністративне управління Накопичувальним фондом і недержавними пенсійними фондами та управління їх пенсійними активами;
- зберігачі;
- страхові організації.

Страхові внески до Накопичувального страхового фонду є складовою частиною єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, сплаченого учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування і підлягають спрямуванню до Накопичувального пенсійного фонду в таких розмірах: у рік запровадження перерахування – 2% бази нарахування єдиного внеску кожного наступного року у розмірі збільшеному на 1% до досягнення 7% і подальшої сплати у зазначеному розмірі [7, с. 5].

Необхідно відмітити, що перерахування страхових внесків до накопичувального пенсійного фонду запроваджується з року, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України.

Особливістю формування накопичувального фонду є наявність поряд із обов'язковим державним пенсійним страхуванням, відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", добровільного страхування. Це зумовлено тим, що за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування, що обліковуються на накопичувальних пенсійних рахунках або на індивідуальних пенсійних рахунках у відповідних недержавних пенсійних фондах здійснюються такі пенсійні виплати, як довічні пенсії і одноразова виплата. З метою отримання таких виплат укладаються відповідні договори між учасниками накопичувальної системи, накопичувальним пенсійним фондом та страховими організаціями. Важливою особливістю формування джерел накопичувальної системи пенсійного страхування та використання її коштів є інвестиційний дохід, що утворюється в результаті розміщення та інвестування коштів у порядку, встановленому законодавством.

Розміщення коштів Накопичувального фонду в цінні папери може здійснюватися з урахуванням прибутковості та надійності інвестицій у разі необхідності інвестиційної підтримки вітчизняної економіки, розвитку її пріоритетних галузей, впровадження та ровику сучасних технологій, створення нових робочих місць, реалізації інвестиційних проектів, у тому числі за державної підтримки. При цьому Кабінет Міністрів України

передбачає заходи, спрямовані на захист інвестицій та забезпечення їх повернення, у тому числі відповідні державні гарантії [6].

Розміщення коштів Накопичувального фонду в облігації іноземних емітентів з інвестиційним рейтингом класу А або вище за шкалою, встановленою рейтинговими компаніями (Standart and Poors, Modus, Fitch), акції іноземних емітентів, що перебувають в обігу на організованих фондових ринках та пройшли лістинг на одній з провідних фондових бірж світу може здійснюватися за умови, що таке інвестування негативно не позначиться на зовнішньому платіжному балансі України, стані її валютних резервів та стабільності її грошової одиниці.

З метою ефективного управління активами накопичувального фонду щорічно розробляються та затверджуються "Основні напрями інвестиційної політики та нормативи інвестування пенсійних активів". У цьому документі відображаються основні напрями та обмеження інвестування пенсійних активів накопичувальної системи пенсійного страхування, встановлені з урахуванням загальних вимог та обмежень.

Висновки. Нове законодавство в Україні передбачає формування системи накопичувального пенсійного забезпечення в Україні, закладає основи фінансування та використання Накопичувального пенсійного фонду і недержавних пенсійних фондів. Залишається важливою реалізація цих законодавчих положень у забезпеченні соціального страхування, що пов'язано із:

- недостатнім рівнем довіри громадян до недержавних пенсійних фондів, банків та інших фінансових установ;
 - низьким доходом переважної більшості громадян;
 - недостатністю інформації щодо функціонування системи накопичувального пенсійного забезпечення;
 - нестабільністю ринку капіталу в Україні.
- Для ефективного функціонування недержавного пенсійного забезпечення в Україні необхідно:
- створення макроекономічної стабільності в тому числі, стабільності ринку капіталу;
 - здійснення додаткових заходів щодо захисту коштів учасників системи накопичувального пенсійного забезпечення від фінансових ризиків;
 - підвищення рівня доходів громадян – учасників системи недержавного пенсійного забезпечення;
 - забезпечення заходів щодо підвищення рівня довіри учасників накопичувального страхування в Україні.

1. Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>. 2. Закони України "Про недержавне пенсійне забезпечення". / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>. 3. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: Навчальний посібник/ за ред. Базилевича В.Д. – К.: Атіка, 2002. – 368 с. 4. Внукова Н.М., Кузьміна Н.В. – Соціальне страхування: Кредитно-модульно курс. Навч.пос. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 412 с. 5. Машина Н.І. Міжнародне страхування: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 504 с. 6. Науменкова С.В. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні. – К.: Знання, 2010. – 66 с. 7. Ткаченко Н.М. Єдиний соціальний внесок. Нархування та сплата. Навчально-практичний посібник. – К.: Алтера, 2011 р. – 88 с. 8. Страхування. Підручник за редакцією В.Д. Базилевича, К.: "Знання", 2008 р. – 1019 с. 9. Юрій С.І., Шаварина М.П., Шаманська Н.В. – Соціальне страхування: підручник. – К.: Кондор, 2004. – 464 с.

